

Aranyévfordulós erdészeti arborétum

Az alapítás negyvenéves évfordulóján, az Erdészeti Lapokban olvashattunk egy, a gyűjteményt általánosan bemutató összefoglalót a Budakeszi Erdészeti Arborétumról.

Most az Arborétum 50 éves fennállásához értünk.

Az alapító Galambos Gáspár és Vlaszaty Ödön erdömérnökök, az ERTI tudományos munkatársai „Exóták telepítési módszerei” címmel, 1955 körül tanulmányt készítettek.

A tanulmányt – ez ma az eretnokség felső fokát jelentené – „A külföldi fajok telepítésének szükségessége” c. fejezet vezeti be, abban Budakeszi kísérleti „exótatelepítésként” szerepel. Mint ilyennek, a létesítés célja megegyezik az arborétumokéval, „de azzal a különbséggel, hogy itt az egyes fajtákat már kisebb erdőállományként telepítjük, kísérleti nevelés és kiértékelés céljára.” Így tehát a fagyűjtemény a célkitűzésében és mai állapotában, egyes helyein az arborétum, másutt a kísérleti „exótatelepítés” jegyeit mutatja.

Az alapításban részt vevő, arról véleményét fogalmazó, neves és kevésbé ismert szakemberek számomra – az alapítás után egy emberöltő elteltével – írt sorait idézve, rövid időutazással emlékezhetünk az akkor történetekre.

„Kedves Barátom!

1950-től Sziklai Oszkár, majd Kopecky Ferenc is a kísérleti telepre (Budakeszi ERTI) költözött. Sziklai elsősorban fenyő-kísérletekkel, Kopecky pedig mellettem fabasználattal foglalkozott. Ekkor került sor az ugyancsak hozzánk tartozó volt Erzsébet-majornban, a jelenlegi arborétum területén, Sziklai irányításával a feketefenyő Lisenko-féle fészkes telepítésére.

Végül megemlítem még azt, hogy az ötvenes évek végén kezdte el Galambos Gáspár a ma már mindenki által megcsodált, de annak idején sok „illetékes” által ellenzett, elítélt, és sikertelennek jósolt arborétum telepítését.”

(Dr. Szász Tibor okl. erdömérnök, ERTI ny. tud. oszt. vez.)

„Kedves István!

... Györffy Barna – a Genetikai Intézet igazgatója, a telep lakója – a kezdet-kezdetén igen gyanakodva figyelte az erdészeket, de később jó barátságba kerültem vele. Sokat segített a nemesítési munkánk kezdetén. Beszélgetéseivel és cikkeivel pró-

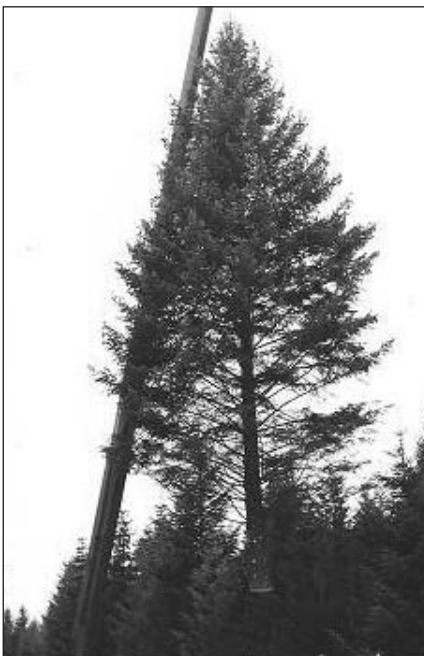

1963-as látkép a 32. köröndtől É felé. Jobb közepén a Lisenko-fenyves (foto: Lengyel György, ERTI)

bálta ellensúlyozni az akkor elfogadott Micsurin-Lisenko esztelenségeit.”

(Dr. Sziklai Oszkár okl. erdömérnök, prof. emeritus, U.B.C., Canada)

1999-ben 24 m-es duglászfenyő ad ...

1999-ben 24 m-es zöld duglász ad több helyet az Abies weitchii-nek (foto: Apatóczy I.)

„Kedves Barátom!

Idős korban jóleső érzés, ha régi munkásságomra visszatekinítek, s arra valaki kíváncsi, másrészt a Budakeszin töltött rövid öt esztendő életem legtermékenyebb korszakára esett, a 36-41. évekre. Ekkor kezdődött el Galambos Gáspár kolléga Erzsébet-majori egzóta-telepítése. Ott, a már 10 éves kocsnányos tölgy kivágása előtt, vagy tízféle kezeléssel törevágási kísérlet-sort létesítettünk, annak eldöntésére, hogy hogyan sarjadzik kedvezőbben a tölgy. /Föld alatt tőre vágva nem kaptunk sarjat, csak a fényt érő töről tud bajtást eresztetni!/"

(Dr. Majer Antal okl. erdömérnök, prof. emeritus EFE, Sopron)

Majer A. kst törevágási kísérleti területe; elől Kacs Kovics M. erdész (foto: Lengyel György, ERTI, 1963)

„Kedves Pista!

Szerződéses dolgozóként kerültem a Kísérleti Telepre. A kísérletek ERTI részéről megbízott koordinátora és üzemi összekötője Galambos Gáspár kísérleti erdészvezető volt. Jelentős területe volt az erdőművelési kutatásoknak az Arborétum, amely azokban az időkben kezdett kialakulni. Itt a korábban ültetett Lisenko-féle erdőfenyő csoportok törzs-, korona- és gyökérfejlődését, toboztermését kísértük figyelemmel (az akkori” elvárásnak megfelelően bebizonyítandó - azt, ami egyébként is világos.” (Az ERTI izotópos vizsgálatokat is végeztetett egyes kísérleteknél - A szerző). De összehasonlító vizsgálatokat végeztünk az Arborétumba kiültetett állományalkotó fajok, továbbá az alává-gott és ép gyökertű tölgy fajok csemétéi növekedésének vonatkozásában is.”

(Bogyay János okl. erdömérnök, ERTI tud. oszt. vez.)

„Kedves Pista!

„Abban az időben Galambos Gáspár technikusot keresett és ismeretség révén kerültem akkor hozzám. Eleinte másodbege-dős voltam, de 1960 májusában a „prí-más” lelépett – ekkor lettem első begedűs. Kizárólagos elfoglaltságom az Arborétum volt, annak lettem a vezetője.

Az egzóták telepítése még 1959 őszén kezdődött, 1963 nyárig a telepítések zömét be is fejeztük, az akkori nyilvántartás 800-850 fajta fát és cserjét tartalmazott (az 1971-es felvételkor 1060-at - A szerző). Ezek beszerzését Gazsi bácsi irányításával és ismeretlege révén az egész országból végeztem. Jött ide egzóta többek között Súrdról, Csákánydoroszlóról, Sopronból, Szombathelyről, Kamarerdőről, Kámonból, Gödöllőről, Szarvasról, Ráckeve-ről. Az ültetést igen nagy gonddal végeztük. Begyakorlott perbáli asszonybrigáddal, 10-12 fővel dolgoztunk. Nem normára fizettünk és soba

nem a mennyiség, hanem a minőség volt a fontos. Az asszonyok fizetése 3.60-as órabér + 20 % kísérleti pótlék. Az én fizetésem 4.80-as órabér + 20 % volt. A csemeteápolás nyáron kétszeri kapálás és egyszeri sarlózás volt. Egy-egy kivételesen igényes szoliteret betente egyszer lo-csoltunk szárazságban.

Gazsi bácsi tavasztól őszig naponta kijött az Arborétumba, ahol természetesen megkívánta a „jelentést” a létszámról és az éppen végzett munkákról. Elképzeléseit közölte – volt rá eset, hogy másnapra megváltoztatta – és ha arra bivatkoztam, hogy... Ettől függetlenül most már az idő távlatában azt mondatom, hogy túrbetően jó főnök volt. Emlékeim velem, zömmel kellemesek.

Éppen a bizonytalan téli közlekedés miatt Gazsi bácsinak télen, Budakeszin volt irodája. Ide jártam be én is télen naponta, ha nem volt közlekedés, úgy lovas szánnal. Regisztráltuk az elmúlt évben elültetett csemeteket, a térképre berajzoltuk a különleges szolitereket, töröltük a kipusztult egyedeket és terveztük a következő évet.”

(Kacs Kovics Mibály erdőszertechnikus, ny. birtokrendező, Egyetértés MGT SZ., Tök)

A Budakeszi arborétum térképe (tájékoztató füzet)

„Kedves Barátom!

„Galambos Gazsi bácsi fő foglalatossága az akkor indított arborétumi növénytelepítés volt. Gazsi bácsi a Mátában, erdőgondnok korában (1930-as évek - A szerző) már létesített egy arborétumot /Rudolf-tanyán/, ott szeretett bele ebbe a munkába. Nem volt előre megtervezett elképzelése, ahogyan az anyagot be tudta szerezni, úgy bővült az arborétum növényállománya.”

(Dr. Szodfridt István okl. erdőmérnök prof., EFE, Sopron)

1963 tavaszán, alig tizenöt évesen dolgoztam először az Arborétumban. Technikumi tanulmányok előtt, 6 órás kiegészítőként foglalkoztatott Budakeszin az erdészeti intézmény. Emlékszem, a fentebb többek által hangsúlyosan említett Liszenko-fenyves akkori látványa borotva-pamacsokra hasonlított. Az összeszorult fácskák csak kifelé tudtak ágat fejleszteni (Liszenko elmélete szerint a „fajon” belüli küzdelem lényegesen kisebb a „fajok” közötti küzdelemnél. Nos, az erdeifenyőnél sem igazolódott ez itt). Később Gazsi bácsival és követőivel, a kellő növtér kialakításával hoztuk a mai szintre az állomány szerkezetét. Sziklai Oszkárral 1995 nyarán, a helyszínen találkozva, jóleső érzés volt látni az elégedettségét.

Részlet az előgyakorlatos munkanaplómból: „1963. november 18. Ma maggyűjtést végeztem az Evodia hupehensis-ről. Ez a harmad-negyedrendű fa Dél-Kínából származik. Nálunk nagyon ritkán fordul elő. Magját november végén gyűjtik. Termése bugában könnyen szedhető. Magja két kb. 1,5 mm-es összenőtt fekete gömb.” (Ma hozzáírnám még, hogy jó mézelő, nyáridőben, őszelön is eléggé dekoratív. És talán nem is annyira ritkán fordul elő, bár fiatalon érzékeny a fagyra.)

Az arborétum életét Gazsi bátyánk lelkesedése alapozta meg szilárdan. Ezt a lelkesedést szükség szerint, egyszerű érveléssel vagy kitaró „ostromaival” valamennyi munkatársra át tudta sugározni. Számtalanszor kapott gyorsító segítséget Tollner Györgytől, a kezelő BUVAD igazgatójától ugyanúgy, mint kezdőként bármelyikünkötől (akik „Te fiú!” voltunk). Györky Attila főmérnöktől Gárdonyi Gá-

bor szakelőadótól, Fritsch Ottó (Gazsi bácsi egyik első munkatársa) ÁESZ főtanácsosig, Lőczy János (a cikotai plantázsos) technikusig sorolhatók a gyűjtemény sorát kézben tartók, egyengetők.

1976-1980 között, majd 1989-től 2007-ig műszaki vezetőként volt lehetőségem gondoskodni az arborétum növényállományának és műszaki berendezéseinek fenntartásáról is.

1994-1996 között a forgatókönyvből 20-es amatőr videofilmet készítettünk az arborétumról, időrendben felvéve. Ez, és a 2004-re szintén elkészített növénygyűjtemény-kezelési javaslat a korszak sajátosan értékelt dokumentumai lettek. Közben kertészmérnök-hallgatók diplomamunkái gazdagították a már egyértelműen rögzíthető különféle tapasztalatokat, melyek közül több egyezik a „latens” kezelési tervben megfogalmazott elképzelésekkel.

2007-ben átfogó fejlesztési tervet dolgozott ki az ÁESZ Zöldövezet Tervező Iroda a Parkerdő Budakeszi Erdészete és a Duna-Ipoly NPI közreműködésével, a további arborétumi munkák megalapozása érdekében.

Napjainkban indul az arborétum szervezett, meghatározott rend szerinti bemutatása, látogatói csoportok fogadásával (részletes látogatási tájékoztató a www.parkerdo.hu honlap „Kirándulóknak” rovatában található!). Ezért is remélhető, hogy a nevezetes évforduló a Budakeszi arborétum érdekében kifejtett erőfeszítésekhez és ezek eredményéhez méltó megemlékezéssel is emlékeztető marad!

Apatóczy István

erdész, a Pilsai Parkerdő Zrt. volt műszaki vezetője

Tájékoztató

Az Országos Magyar Vadász Kamara és az Országos Magyar Vadászati Védegylet által kiírt **Kittenberger Kálmán sajtópályázat** beérkezett pályaműveinek zsűrizése 2009. augusztus 27-én megtörtént. Ebben az évben 18 fő 36 alkotást küldött be, további két személy négy alkotása nem felelt meg a kiírás feltételeinek. A bíráló bizottság – Bíró Gabriella, Békés Sándor, Fácányi Ödön, Kőszegi Gábor, Wallendums Péter – változó színvonalúnak, de többségében igényesnek, a kiírás céljának megfelelőnek találta a pályaműveket, amelyek között több a kimagasló munka. A zsűri mindhárom médiaváltozatban megszavazott az értékes első díjra pályaművet.

A nyertes személyek:

- Beély Katalin (rádió műsor Európa Rádió, Miskolc),
- Bors Richárd (írott sajtó Magyar Nemzet),
- Zsoldos Barna (video).

A díjazottak a kiírásnak megfelelően elismerő oklevelet és bruttó 300 000 forint pénzzutalmat kaptak.

A bíráló bizottság javasolja, hogy a továbbiakban is folytatódjon a pályázat.

az OMVK Kulturális Bizottsága